

розправи, де подані виводи з розкопувань (с. 1 — 23) й автентичних дневників (с. 25—78). Могили сеї категорії не дуже багаті змістом, але все таки зібраний матеріял дає докладне розумінне культури — хліборобського й скотарського промислу, істновання ремесла (між иньчого оброблення руди залізної), торговельних зносин. Хоч могили не подали хронологічних дат сеї культури (якими звичайно бувають монети), одначе сама культура (гончарні вироби на колесі), пановане заліза й срібла в виробах і т. и. дають спроможність припасувати її до останніх віків доісторичного періоду, а тим самим до Деревлян, що в той час тут мешкали. Вислідки проф. Антоновича, як згадано, мають ще те значінне, що виясняють етнографічні межі деревлянського народу, про які історичні джерела дають дуже невиразні відомости: границями для зазначеного похоронного типа були Ірпень на сході і Рось на східному півдні; північні межі виясняють недавні розкопування проф. Завитневича в районі Припяти; дуже добре було-б, коли-б хто взяв на себе вислідити дальше на південь і на захід межі деревлянського типу; се дало-б можливість зазначити й похоронні типи їх сусідів західних і південних, а що до останніх — се особливо важно, бо тільки хиба археологія може докладно пояснити і поповнити бідні й невиразні звістки джерел про залюдненне південних країв України. Видана праця проф. Антоновича розкішно, оздоблена мапами й рисунками, як звичайно виданне петербурської Археологічної комісії.

М. Г.

Отчетъ Императорской Археологической комиссии за 1891 г. СПб. 1894, ст. 188, in fol.

Петербурська археологічна комісія, маючи велику за допомогу урядову, єсть головним ініціатором археологічних вислідів в Росії. Давнішими часами майже виключно цікавилась вона клясичною культурою Чорноморського берега, аж останніми часами уділяє кошти на виследи і в иньших краях. З справоздання знати, що й того року (1891) чимало зроблено розкопувань на території України, але не було майже ведено систематичних і на ширше вимірених вислідів, і розкопування мали характер здебільшого спорадичний. Так розкопана одна могила на Донцю, одна в Акерманщині, по одній в Херсонщині, Катеринославщині; трохи більші розкопування в Київщині, коло Витичева й Кальника. Доложено автентичні дневники акерманського розкопування проф. Кнауера (аналогічного з попереднім его розкопуванням, оголошеним в Читеніях Київського істор. товари.) і кальницького проф. Антоновича. Се останнє подає оригінальний тип ховання, характеризований грандіозною деревяною й земляною будівлею (могила й досі була більш 6-и метрів звишки) і дуже бідною культурою похорону (бронзові стріли, в другій — ще залізний ніж); тип сей можна залічити до варіантів т. зв. скитського періоду (бо сей обіймає певне ріжні часи і ріжні народи).

Мельникъ К. Каталогъ коллекціи древностей А. Н. Польша, въ Екатеринославѣ Вып. I. Київ, 1893. V + 218 + 14 таблиць.

Олександр Поль, один з видатніших громадських діячів в Катеринославщині, зібрав дуже значні колекції археологічні. Після його смерті (вмер 26 липня 1890 р.) опікуни, призначивши на продаж ці колекції, доручили київському археологу Катерині Мельник зробити каталог їх. В сему томі описані колекції культури доісторичної і клясичної (грецьких кольоній), также часів князівського періоду і козаччини, колекція етнографічна, зброї, монети. Каталог уложений науково, систематично і через те має не саме практичне, але й наукове значіння. На лихо тільки при колекції не завше були доложені відомости про місце находок, днівники розкопувань і т. и., що зменчує ціну деяких речей сих у всякім разі вельми гарних і коштовних колекцій. Особливо цікаві колекції культури кам'яної, бронзової, так зв. скитської, періоду князівського і козацького. Занотуємо особливо значну (коло 90 речей) колекцію з стоянки палеолітичної з під Кривого Рога (в Катеринославщині), де кам'яне знаряддя знайдено разом з кістками мамута в шарі червоної глини; як відомо, число таких находок на Україні дуже не велике (властиво 5), так що ця колекція має велике значіння. Тим більше приходить ся жадати, щоб колекції О. Поля знайшли собі покупця на Україні. Видання гарне, навіть розкішне, оздоблене добрими фототипічними рисунками. *М. Г.*

Любавській М. Областное дѣленіе и мѣстное управленіе Литовско-русскаго государства ко времени изданія перваго литовскаго статута. Историческіе очерки. Москва, 1893, стор. VIII + 884 + С + VI + мапа.

Останніми часами велике князівство Литовське, чи держава Русько-Литовська, і його політична і громадська історія, право і побут будить що дальше більшу увагу істориків і правників. Кожний рік приносить по кілька розправ з сеї, не що давно — зовсім занедбаної сфери історії. Минулий рік був з сего погляду чи не особливо щасливий. Згадаймо розправу В. Буданова (важна студія про власність селянську в VII т. Чтеній Київського історичн. товариства) Бершадського, Леонтовича, Іташицького, Демченка і ин. Широка праця д. Любавського займає видатне місце в сій літературі, подаючи багато нового, невиданого матеріялу. На основі перечитаних давніших актових книг т. з. Литовської Метрики автор подає відомости про склад і адміністративний поділ великого князівства Литовського, про громадський склад людности і місцеву адміністрацію. До сего доложено півсотні актів з кінця XV і 1-ої полов. XVI в. — інвентари й акти до історії адміністрації, й історичну мапу в. кн. Литовського. В розбір сеї праці не будемо тут вдаватись, зоставляючи се иньчому часу. *М. Г.*

Бершадській С. А. О наследованіи въ выморочныхъ имуществвахъ по литовскому праву. С. Петербургъ 1893. 94 ст. + 5 табл.

— Литовській статутъ и польскія конституціи. Историко-юрид. изслѣдованіе. СПб. 1893. 114 ст.

Іташицькій С. Л. Къ вопросу объ изданіяхъ и комментаріяхъ Литовскаго статута. СПб. 1893. 78 ст.